

СТРУКТУРА Й ОБСЯГИ ФІНАНСУВАННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ІННОВАЦІЙ У НАУКОВИХ УСТАНОВАХ І ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНСЬКОГО ПРИЧОРНОМОР'Я*

© 2026 РУБЕЛЬ О. Є., СТЕПАНЕНКО С. М., КУЗНЕЦОВА М. А., ЛОЗОВА Т. П., ЛАБУНСЬКА О. Б.

УДК 001.89+37.014.543(477.7)(045)
JEL: H52; I22; I28

Рубель О. Є., Степаненко С. М., Кузнєцова М. А., Лозова Т. П., Лабунська О. Б. Структура й обсяги фінансування наукових досліджень та інновацій у наукових установах і закладах вищої освіти Українського Причорномор'я

У статті здійснено комплексний і системний аналіз структури, обсягів і динаміки фінансування наукових досліджень та інноваційних розробок у наукових установах і закладах вищої освіти Українського Причорномор'я у 2022–2024 рр. Дослідження базується на первинних даних щорічних опитувань закладів вищої освіти, наукових установ Національної академії наук України та галузевих наукових організацій регіону, а також результатів державної атестації наукової діяльності 2025 року. У роботі проаналізовано кількісні та якісні зміни у фундаментальних, прикладних і інноваційних дослідженнях, визначено трансформацію джерел фінансування науки в умовах повномасштабної війни та виявлено територіальні диспропорції між Одеською, Миколаївською та Херсонською областями. Показано, що загальний обсяг наукової діяльності в регіоні скоротився на понад 50%, при цьому найбільш уразливим сегментом виявилася інноваційна діяльність, кількість інноваційних пропозицій зменшилася майже на 97%, що свідчить про фактичне руйнування механізмів комерціалізації результатів наукових досліджень. Встановлено, що в умовах воєнного стану державний бюджет став практично єдиним стабільним джерелом фінансування науки, тоді як роль спеціального фонду, коштів бізнесу та іноземних джерел істотно знизилася або зникла. Це зумовило критичну залежність наукових установ і ЗВО від бюджетних рішень, переорієнтацію на короткострокові прикладні дослідження та скорочення довгострокових фундаментальних наукових проєктів. Особливу увагу приділено аналізу інституційної стійкості наукової системи регіону, зокрема за результатами державної атестації, що дало змогу співвіднести обсяги фінансування з якісними показниками наукової діяльності. Доведено, що зниження фінансової диверсифікації та деградація інноваційної інфраструктури негативно впливають на конкурентоспроможність регіональної науки та поглиблюють територіальні асиметрії. Наукова новизна дослідження полягає у комплексній регіональній оцінці впливу воєнних чинників на структуру фінансування науки та інновацій, а також у поєднанні фінансового, інституційного й територіального аналізу. Практична значущість результатів полягає у можливості їх використання при формуванні регіональної науково-інноваційної політики, розробленні програм післявоєнного відновлення наукової інфраструктури та посиленні інтеграції наукових установ і закладів вищої освіти Українського Причорномор'я до європейського дослідницького простору.

Ключові слова: фінансування науки, інноваційна діяльність, дослідження і розробки, наукові установи, заклади вищої освіти, Причорноморський регіон, воєнний стан, державна атестація.

Рис.: 2. Табл.: 1. Бібл.: 16.

Рубель Олег Євгенович – доктор економічних наук, професор, завідувач відділу інтеграції науки, освіти та бізнесу, Інститут ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (Французький бульвар, 29, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: rubeloleg@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6249-6652>

Степаненко Сергій Миколайович – доктор фізико-математичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу інтеграції науки, освіти та бізнесу, Інститут ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (Французький бульвар, 29, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: s.n.stepanenko@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6343-3968>

Кузнєцова Марина Аркадіївна – кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу інтеграції науки, освіти та бізнесу, Інститут ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (Французький бульвар, 29, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: kuznetsova.zzk@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7055-7168>

Лозова Тетяна Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу інтеграції науки, освіти та бізнесу, Інститут ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (Французький бульвар, 29, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: ua.lozovaya@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4896-1930>

Лабунська Ольга Броніславівна – молодший науковий співробітник, відділ інтеграції науки, освіти та бізнесу, Інститут ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (Французький бульвар, 29, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: olga.joy141970@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2579-3145>

* Стаття підготовлена за результатами дослідження, що фінансується за рахунок бюджетних коштів МОН України «Комплексне наукове дослідження забезпечення просторового інвестиційно-інноваційного розвитку Українського Причорномор'я» (договір №БФ/С20-2025 з Міністерством освіти і науки України; реєстраційний номер: РК 0125U003488).

Rubel O. Ye., Stepanenko S. M., Kuznetsova M. A., Lozova T. P., Labunska O. B.

Analysis of the Structure and Dynamics of Funding for Scientific Research and Innovation in Scientific Institutions and Higher Education Institutions of the Ukrainian Black Sea Region

The article provides a comprehensive and systematic analysis of the structure, scale, and dynamics of funding for scientific research and innovation activities in scientific institutions and higher education institutions of the Ukrainian Black Sea region during 2022–2024. The study is based on primary data from annual surveys of higher education institutions, research organizations of the National Academy of Sciences of Ukraine, and sectoral research institutions in the region, as well as on the results of the 2025 state accreditation of scientific activity. The paper analyzes quantitative and qualitative changes in fundamental, applied, and innovative research, identifies transformations in the sources of research funding under the conditions of a full-scale war, and reveals territorial disparities between Odesa, Mykolaiv, and Kherson regions. It is shown that the overall volume of scientific activity in the region declined by more than 50%, while the most vulnerable segment proved to be innovation activity, with the number of innovation proposals decreasing by nearly 97%, which indicates the actual destruction of mechanisms for commercialization of research results. It is established that under martial law the state budget has become virtually the only stable source of funding for science, whereas the role of special-purpose funds, business financing, and foreign sources has significantly decreased or disappeared. This has led to a critical dependence of scientific institutions and higher education institutions on budgetary decisions, a reorientation toward short-term applied research, and a reduction in long-term fundamental research projects. Special attention is paid to the analysis of the institutional resilience of the regional scientific system, in particular through the results of the state accreditation, which made it possible to correlate funding volumes with qualitative indicators of scientific performance. It is proven that the decline in financial diversification and the degradation of innovation infrastructure negatively affect the competitiveness of regional science and deepen territorial asymmetries. The scientific novelty of the study lies in a comprehensive regional assessment of the impact of wartime factors on the structure of funding for science and innovation, as well as in the integration of financial, institutional, and territorial analysis. The practical significance of the results consists in their applicability to the formation of regional science and innovation policy, the development of post-war programs for the restoration of scientific infrastructure, and the strengthening of the integration of scientific institutions and higher education institutions of the Ukrainian Black Sea region into the European Research Area.

Keywords: research funding, innovation, scientific institutions, higher education institutions, Black Sea region, war impact, research activity, state accreditation.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 16.

Rubel Oleg Ye. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of Department of Integration of Science, Education and Business, Institute of Market and Economic-Ecological Research of NAS of Ukraine (29 Frantsuzkyi Blvd., Odesa, 65044, Ukraine)

E-mail: rubeloleg@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6249-6652>

Stepanenko Sergiy M. – D. Sc. (Physics and Mathematics), Professor, Chief Research Scientist of the Department of Integration of Science, Education and Business, Institute of Market and Economic-Ecological Research of NAS of Ukraine (29 Frantsuzkyi Blvd., Odesa, 65044, Ukraine)

E-mail: s.n.stepanenko@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6343-3968>

Kuznetsova Maryna A. – PhD (Economics), Associate Professor, Senior Research Fellow of the Department of Integration of Science, Education and Business, Institute of Market and Economic-Ecological Research of NAS of Ukraine (29 Frantsuzkyi Blvd., Odesa, 65044, Ukraine)

E-mail: kuznetsova.zzk@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7055-7168>

Lozova Tetyana P. – PhD (Economics), Associate Professor, Research Associate of the Department of Integration of Science, Education and Business, Institute of Market and Economic-Ecological Research of NAS of Ukraine (29 Frantsuzkyi Blvd., Odesa, 65044, Ukraine)

E-mail: ua.lozovaya@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4896-1930>

Labunska Olga B. – Junior Researcher of the Department of Integration of Science, Education and Business, Institute of Market and Economic-Ecological Research of NAS of Ukraine (29 Frantsuzkyi Blvd., Odesa, 65044, Ukraine)

E-mail: olga.joy141970@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2579-3145>

Наукова діяльність виступає ключовим фактором соціально-економічного розвитку та каталізатором інноваційної модернізації держави. У світовій практиці стійке економічне зростання країн напряму корелює з інвестиціями у наукові дослідження та розробки (R&D), диверсифікацією джерел фінансування науки та ефективною інтеграцією знань у виробництво, державну політику та систему управління. Особливої ваги цей чинник набуває в умовах збройної агресії, що створює безпрецедентні виклики для наукових ін-

ституцій, інфраструктури, кадрового забезпечення та фінансування.

Причорноморський регіон України (Одеська, Миколаївська та Херсонська області) традиційно є одним із важливих центрів наукової активності країни, де функціонує розгалужена мережа установ Національної академії наук України, галузевих наукових центрів та закладів вищої освіти.

Ця мережа охоплює морські, природничі, технічні, аграрні, економічні та екологічні напрямки знань і формує потужний інтелектуальний ресурс,

здатний забезпечувати інноваційний розвиток регіону.

Після початку повномасштабної агресії РФ наукова система регіону зіткнулася з масштабними втратами – фізичними, кадровими, фінансовими. Частина установ була переміщена, інші втратили матеріально-технічну базу, доступ до обладнання або персонал. Зниження фінансування з державного бюджету поєдналося зі скороченням інвестицій приватного сектора та відсутністю умов для комерціалізації досліджень. У цих умовах науковці були змушені адаптувати тематику до потреб воєнного часу, зосередитися на прикладних проектах, пов'язаних із безпекою, логістикою, медициною, енергетикою, аграрною стійкістю.

Актуальність цього дослідження полягає у необхідності відтворити реальний стан фінансування науки в Причорноморському регіоні, оцінити інституційну стійкість наукових організацій та зрозуміти, яким чином змінилася структура наукової діяльності за роки війни. Особлива увага приділена інноваційному сектору, який зазнав найбільшого скорочення, а також територіальним диспропорціям, що зумовляють нерівномірність впливу воєнних загроз на окремі області.

Аналіз наукових публікацій, присвячених проблематиці фінансування наукових досліджень та інновацій у наукових установах та закладах вищої освіти, висвітлено у працях таких учених, як М. Ю. Авксентьев [1], Я. Г. Бучковська [2], І. О. Дехтярьова [3], Ю. М. Коваленко [4], А. О. Литвинчук [5], В. М. Никончук [6], А. А. Славкова [7], Є. Стадний [8], Г. М. Терещенко [9], А. В. Юрчишена та ін. [10].

Водночас, попри значний науковий доробок, проблема фінансування науки та вищої освіти в Україні залишається надзвичайно актуальною та потребує подальших досліджень.

Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених проблематиці фінансування наукових досліджень та інноваційної діяльності в Україні, низка аспектів цієї проблеми залишається недостатньо дослідженою, особливо в регіональному вимірі. Більшість наявних досліджень зосереджена на загальнодержавному рівні або на окремих інституційних механізмах фінансування, що обмежує можливості комплексного аналізу специфіки регіональних науково-освітніх екосистем.

Недостатньо висвітленими залишаються питання структури та динаміки джерел фінансування наукових досліджень та інновацій у наукових установах і закладах вищої освіти Українського

Причорномор'я, зокрема, співвідношення бюджетних, грантових, приватних та міжнародних коштів. Відсутність систематизованих порівняльних даних унеможливає оцінку ефективності наявних фінансових моделей у регіоні.

Окремої уваги потребує проблема нерівномірності фінансового забезпечення між науковими установами та закладами вищої освіти регіону, а також між різними напрямками наукових досліджень. Невирішеним залишається питання впливу цієї нерівномірності на результати наукової діяльності, інноваційну активність і здатність установ інтегруватися в національний та європейський науковий простір.

Також у науковій літературі недостатньо проаналізовано взаємозв'язок між обсягами фінансування та інноваційними результатами (патентна активність, комерціалізація результатів досліджень, створення стартапів), особливо в умовах обмежених ресурсів та зростаючих викликів регіонального розвитку.

Потребують подальшого наукового осмислення питання комплексної оцінки структури й обсягів фінансування наукових досліджень та інновацій у наукових установах і закладах вищої освіти Українського Причорномор'я, а також визначення факторів, що стримують ефективне використання фінансових ресурсів і розвиток інноваційного потенціалу регіону.

Метою статті є системний аналіз фінансування та структурної динаміки наукової діяльності у Причорноморському регіоні України у 2022–2024 рр. та рекомендації щодо відновлення регіонального науково-інноваційного потенціалу.

Методи, використані у дослідженні

Статистичний аналіз динаміки. Проаналізовано зміни загальної кількості досліджень, інноваційних розробок і їх структури за трирічний період. Порівняння здійснювалося як у часовому вимірі, так і за типами установ (НАН України, ЗВО, галузеві НУ).

Структурний аналіз джерел фінансування. Для кожного року досліджувалося співвідношення фінансування з різних джерел, питома вага державного та позабюджетного фінансування, а також зміни у розподілі коштів між типами досліджень.

Територіальний аналіз. Оцінено відмінності між Одеською, Миколаївською та Херсонською областями з точки зору кількості установ-учасників, обсягів НДР, кадрової стійкості та інфраструктурної спроможності.

Інституційний аналіз. Використано результати державної атестації наукової діяльності ЗВО та наукових установ (2025 р.) для оцінки наукової

спроможності організацій, що дозволило інтегрувати кількісні показники з якісними характеристиками.

Аналітична інтерпретація. Використано порівняльний аналіз з довоєнними тенденціями, європейськими практиками та структурними умовами інноваційних екосистем.

Методологічний підхід дозволяє комплексно оцінити не лише динаміку результатів, а й фактори, що зумовили трансформацію наукової діяльності в умовах війни.

Результати дослідження (див. табл. 1) свідчать про різке та системне скорочення обсягів наукової діяльності в Причорноморському регіоні протягом 2022–2024 рр. Загальна кількість досліджень зменшилася з 325 одиниць у 2022 році до 162 у 2024 році, тобто на 50,2 %. Це найбільше

падіння за останні десятиліття, яке суттєво перевищує навіть кризові періоди 2014–2015 рр. Вважаємо, що факторами, які привели до такого скорочення наукових досліджень є:

- ✦ збройна агресія та пов'язані з нею руйнування інфраструктури (знищення лабораторій, пошкодження корпусів ЗВО, втрата доступу до обладнання);
- ✦ релокація установ і закладів (особливо у Херсонській області);
- ✦ кадрові втрати через еміграцію, внутрішнє переміщення;
- ✦ зменшення фінансових ресурсів, зокрема нестабільність державного фінансування та різке падіння приватних інвестицій;
- ✦ згорання інноваційної екосистеми, що спричинило практично повне припинення розробок, орієнтованих на комерціалізацію.

Таблиця 1

Розподіл кількості наукових досліджень в установах Українського Причорномор'я, 2022–2024 рр.

	Фундаментальні дослідження			Прикладні дослідження			Інноваційні пропозиції			Українське Причорномор'я		
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
НУ НАНУ	28	25	22	12	13	15	7	1		47	39	37
ЗВО	42	32	26	76	71	63	110	5	4	228	108	93
Галу- зеві НУ	19	11	12	16	35	20	15			50	46	32
Всього	89	68	60	104	119	98	132	6	4	325	193	162

Джерело: складено авторами за результатами опитування [11; 12].

Падіння різних типів досліджень було нерівномірним. Найбільшого скорочення зазнали інноваційні пропозиції, кількість яких знизилася з 132 у 2022 р. до 4 у 2024 р. Фундаментальні дослідження скоротилися на 33%, а прикладні — на 5,8%, що відображає адаптацію до воєнних умов і значно більший попит саме на прикладні роботи, пов'язані з безпекою, логістикою, енергетикою, медициною.

Розглянемо тепер структуру досліджень за типами установ. Відповідно до табл. 1 особливо критичним є скорочення кількості наукових досліджень у ЗВО (–59%), оскільки саме університети є основним джерелом кадрів, наукових шкіл та інноваційного потенціалу регіону:

- ✦ установи НАН України зменшили обсяги НДР з 47 до 37;
- ✦ галузеві НУ – з 50 до 32;
- ✦ ЗВО – з 228 до 93.

Розглянемо більш детально динаміку фундаментальних, прикладних та інноваційних досліджень.

Фундаментальні дослідження. Кількість фундаментальних досліджень зменшилася з 89 (2022) до 60 (2024). Можливими причинами такого скорочення можуть бути:

- ✦ довготривалість фундаментальних досліджень і потреба у стабільному багаторічному фінансуванні;
- ✦ руйнування лабораторій та припинення доступу до обладнання;
- ✦ пріоритезація прикладних робіт на користь національної безпеки;
- ✦ значне кадрове навантаження та втрата частини старших дослідників.

Водночас у структурі фінансування спостерігається зростання частки держбюджету, що є вимушеним результатом занепаду приватного та міжнародного фінансування.

Прикладні дослідження проявили більшу стійкість до викликів військового стану, так у 2022 році в університетах та наукових закладах регіону виконувалось 104 науково-технічних тем,

у 2023 р. – 119 тем і у 2024 році – 98 проектів. Це можна пояснити нагальною потребою воєнного часу в інженерно-технічних розробках (захисні споруди, енергетика), аграрних рішеннях (стійкість виробництва, управління водними ресурсами), медичних і біомедичних дослідженнях, а також у військово-технічних проектах. Водночас зниження у 2024 р. свідчить про виснаження ресурсів установ і відсутність можливостей масштабувати прикладні проекти.

Інноваційні пропозиції та розробки. Дані опитувань свідчать, що показники інноваційної активності в регіоні за час війни погіршилися катастрофічно: з 132 у 2022 році до 4 у 2024 році (див. рис. 1 та табл. 1). Можливими причинами такого різкого спаду, на нашу думку, є:

- ✦ припинення функціонування інноваційних офісів при ЗВО;
- ✦ втрата партнерств з бізнесом через релокацію підприємств;
- ✦ розрив ланцюгів комерціалізації технологій;
- ✦ відсутність інвестиційної активності приватного сектора;
- ✦ імовірні ризики та відсутність ринку для нових технологій у воєнний період.

Найбільшого скорочення зазнали ЗВО, які до 2022 р. генерували понад 70 % інноваційних пропозицій регіону.

Джерела фінансування наукових досліджень та інноваційних розробок поділяються на кілька категорій:

- ✦ державний бюджет (загальний фонд);
- ✦ державний бюджет (спеціальний фонд самих ЗВО та НУ);
- ✦ кошти підприємств, установ та організацій України;
- ✦ кошти іноземних джерел;
- ✦ власні кошти та ініціативні НДР;
- ✦ роботи, виконані на безоплатній основі.

В умовах повномасштабної війни за значного дефіциту бюджетів наукових установ та університетів роботи наукові дослідження та розробки, виконані на безоплатній основі, втратили свою актуальність, водночас суттєво зросла вага державного бюджету та коштів іноземних джерел. Розглянемо цю динаміку більш детально.

Фінансування наукових досліджень та інноваційних розробок за кошти державного бюджету. Згідно з даними проведеного опитування, кількість досліджень, виконуваних у 2022–2024 рр. за рахунок загального фонду державного бюджету в установах НАН України, зменшилася зі 147 до 116, однак їхня частка в загальному обсязі робіт, що виконувалися за кошти держбюджету, зросла.

Водночас у ЗВО Причорномор'я спостерігається різке зменшення прикладних робіт за кошти загального фонду держбюджету, що відображає перерозподіл бюджетних коштів на потреби оборони.

У галузевих наукових установах у 2022–2024 рр. відбулося зменшення кількості наукових досліджень та інноваційних розробок майже в 2 рази, але через падіння позабюджетної підтримки част-

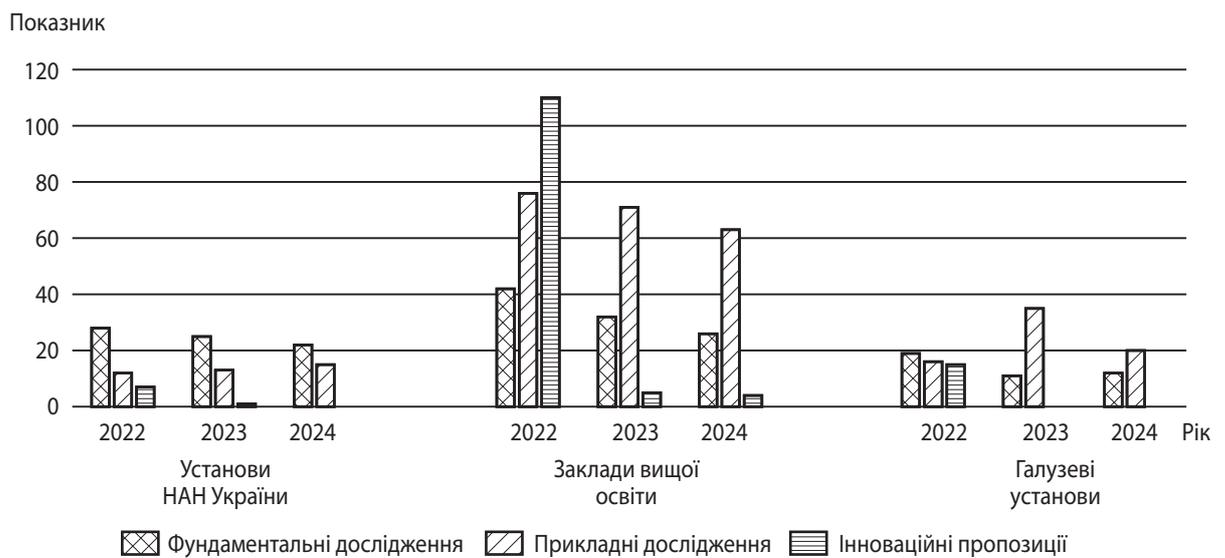

Рис. 1. Розподіл кількості наукових досліджень в установах Українського Причорномор'я, 2022–2024 рр.

Джерело: складено авторами за результатами опитування [11; 12].

ка робіт, виконаних за кошти державного бюджету збільшилася.

Згалом можна зазначити такі основні тенденції цієї частки державного фінансування, як джерела наукових досліджень та інноваційних розробок:

- ✦ зростання ролі загального фонду державного бюджету як єдиного стабільного джерела фінансування;
- ✦ неможливість покрити реальні потреби науки через обмеження бюджету воєнного часу;
- ✦ пріоритезація короткострокових прикладних досліджень.

Спеціальний фонд державного бюджету. Фінансування наукових досліджень та інноваційних розробок зі спеціального фонду до 2024 року практично зникло. На наш погляд, це пов'язано з: падінням обсягів платних послуг ЗВО; згортанням господарських договорів; неможливістю залучення сторонніх коштів.

Водночас у довоєнний період спеціальний фонд був одним із ключових джерел фінансування наукових досліджень та інноваційних розробок для лабораторій університетів та наукових установ, і його сучасна втрата має структурний ефект.

Фінансування наукових досліджень та інноваційних розробок за кошти підприємств та організацій України. За даними проведених опитувань, у 2022–2024 рр. спостерігається стале зниження кількості наукових досліджень та інноваційних розробок за рахунок цього джерела фінансування: в галузевих наукових установах: з 8 до 3 проєктів; у ЗВО: з 11 до 2 проєктів.

Можливими причинами такого різкого падіння під час війни автори вважають релокацію бізнесу з прифронтового Причорномор'я; падіння інвестиційної активності приватного сектора; відсутність попиту на наукові послуги; пріоритезація бізнесом стратегії виживання, а не розвитку; нестабільність логістики, ринків і виробничих процесів.

Як відомо, цей фактор критично впливає на інноваційну сферу, яка залежить від стану партнерства «наука – бізнес». Тому у планах післявоєнної відбудови обов'язковим елементом повинно стати стимулювання відновлення цього партнерства.

Фінансування наукових досліджень та інноваційних розробок за кошти іноземних джерел. За даними проведених опитувань у 2022–2024 рр. в наукових установах та ЗВО Причорномор'я виконується дуже мало таких наукових досліджень та інноваційних розробок на рівні 1-2 в рік. Однак слід відмітити, що це джерело зазвичай має значно більші обсяги фінансування у розрахунку на одне

дослідження, крім того виграні міжнародні наукові гранти свідчать про визнання досягнень вітчизняних науковців.

Ініціативні та власні дослідження. Ініціативні НДР є важливим індикатором академічної активності, адже ініціативні проєкти виконуються за рахунок власного фінансування або ентузіазму дослідників. Водночас дані опитування свідчать про суттєве зменшення кількості таких робіт в умовах воєнного стану (рис. 2): з 87 у 2022 р. до 39 у 2024 р.

Відбулися також структурні зміни в наукових дослідженнях за рахунок власного фінансування:

- ✦ частка фундаментальних НДР знизилася з 8,3 % до 5,6 %;
- ✦ частка прикладних зросла з 10,7 % до 17,3 % (через їх важливість під час війни).

У роботі також було проаналізовано *територіальні особливості структури та обсягів фінансування наукових досліджень та інновацій* у наукових установах та закладах вищої освіти Одеської, Миколаївської та Херсонської областей.

Одеська область в умовах війни зберігає домінуючу роль як науковий центр Причорномор'я та найбільший і найстійкіший науковий осередок регіону. В регіоні зосереджена найбільша кількість установ НАН України, технічних і гуманітарних університетів, галузевих наукових центрів. За результатами дослідження Одеська область найбільше зберегла кадрове ядро та інфраструктуру, а також демонструє найвищу кількість досліджень та інновацій.

Миколаївська та Херсонська області, які розташовані набагато ближче до лінії фронту, а Херсонська область взагалі частково окупована, зазнали суттєвіших втрат, що проявляється у скороченні кількості активних установ на 50% і більше; зменшенні кількості ЗВО, які здійснювали дослідження у 2022-2024 рр. Крім того відсутні дані про діяльність академічних наукових установ в Херсонській області.

Більш детальна характеристика стану та динаміки наукових досліджень в цих двох областях наводиться нижче:

Миколаївська область характеризується значними інфраструктурними втратами; падінням обсягів НДР на 40–60%. Особливо постраждали технічні та інженерні напрями наукової діяльності. Водночас слід зазначити активну та наполегливу роботу по організації наукових досліджень та залученню додаткового фінансування науки у Чорноморському національному університеті ім. Петра Могили (м. Миколаїв) та Миколаївському національному аграрному університеті.

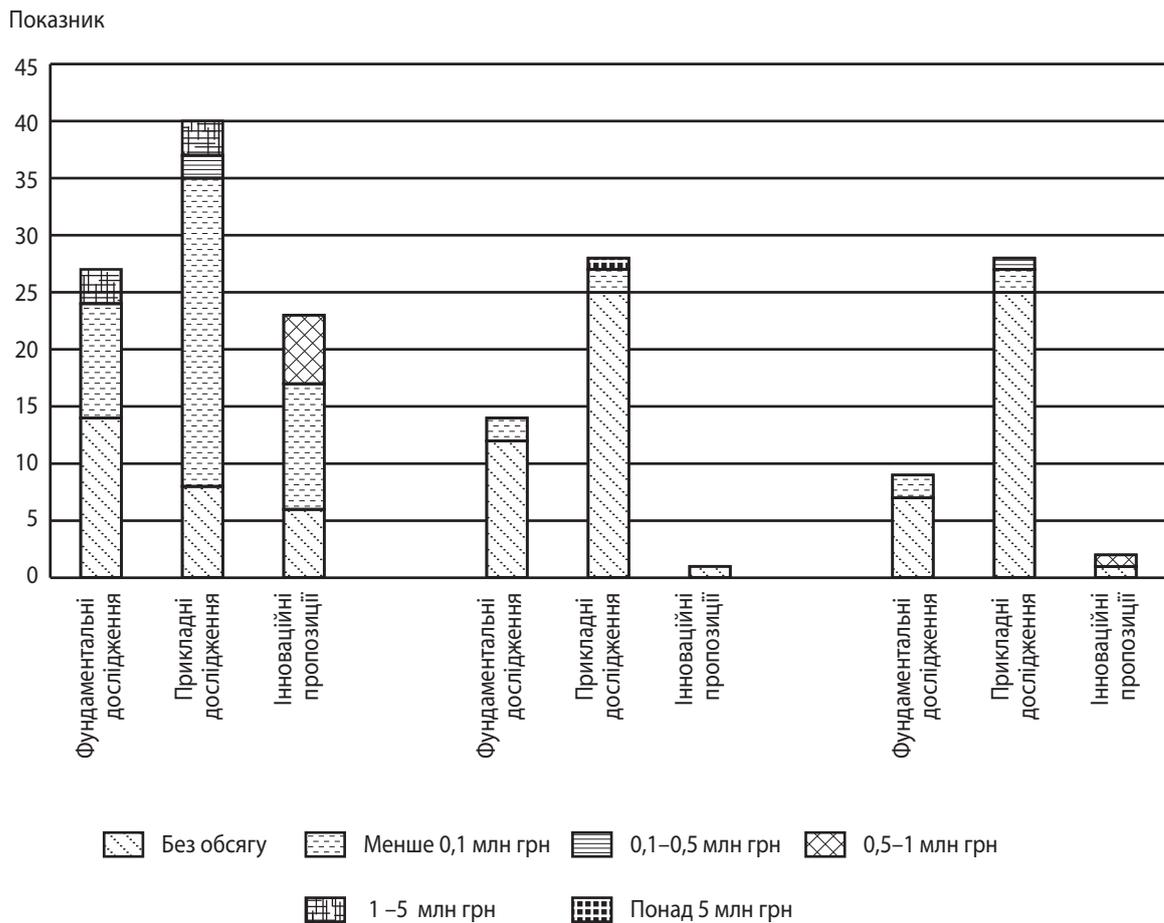

Рис. 2. Розподіл кількості наукових досліджень, ініціативних НДР, виконаних за власні кошти та на безоплатній основі за обсягами фінансування, 2022–2024 рр.

Джерело: складено авторами за результатами опитування, а також [11; 12].

У Херсонській області відзначаються найглибші втрати, пов'язані з релокацією або тимчасовим припиненням діяльності установ (так, практично повна відсутність даних про наукову діяльність академічних установ у 2023–2024 рр.). Відновлення наукової діяльності в області залежить від перспектив відбудови наукової інфраструктури та створення умов для повернення установ та кадрів у міста постійної дислокації.

Протягом 2025 року Міністерством освіти і науки України була проведена *державна атестація наукової діяльності наукових установ та закладів вищої освіти України* [13; 14] в частині провадження такими закладами наукової (науково-технічної) діяльності за 2020–2024 рр. за оновленою Методикою, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 21 жовтня 2024 року № 1485. Атестація проводилася за сімома науковими напрямками [15]:

- ✦ «Аграрно-ветеринарний»;
- ✦ «Суспільний»;
- ✦ «Інженерно-технологічний»;

- ✦ «Природничо-математичний»;
- ✦ «Гуманітарно-мистецький»;
- ✦ «Біомедичний»;
- ✦ «Безпековий».

На кінець грудня 2025 року були оприлюднені [16] результати державної атестації наукової діяльності за 6-ма напрямами: Аграрно-ветеринарний», «Суспільний», «Інженерно-технологічний», «Природничо-математичний», «Гуманітарно-мистецький» та «Біомедичний». Ці результати надають можливість оцінити рівень наукової діяльності абсолютної більшості наукових установ та закладів вищої освіти в частині провадження такими закладами наукової (науково-технічної) діяльності в Причорноморському регіоні України, а також зіставити з результатами аналізу структури та обсягів фінансування наукових досліджень та інновацій за 2022–2024 рр.

Всього в атестації науковій роботи взяли участь 39 наукових установ та закладів вищої освіти Одеської (27 установ та закладів), Миколаївської (6) та Херсонської (6) областей. Серед них 20 наукових установ і 19 закладів вищої освіти. З невідомо-

мих причин не брали участь у атестації 2025 року Державній університет інтелектуальних технологій та зв'язку (м. Одеса), Міжнародний гуманітарний університет (м. Одеса) та Одеська національна музична академія ім. А. В. Нежданової.

Всього в регіоні пройшли атестацію 68 напрямів наукової діяльності, з них:

- ✦ оцінку «А» отримали 3 напрями – ДУ «ІРЕ-ЕД НАН України» (напрямок «Суспільний» та в цілому по установі), Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова (напрямок «Біомедичний») та Чорноморський національний університет ім. Петра Могили (напрямок «Гуманітарно-мистецький»);
- ✦ оцінку «Б» отримали 19 напрямів з 12 установ;
- ✦ оцінку «В» отримали 35 напрямів з 15 установ;
- ✦ оцінку «Г» отримали 11 напрямів з 5 установ.

Наявність понад 2/3 напрямів в групах «В» і «Г» свідчить про потребу в суттєвій модернізації наукової діяльності в регіоні, який завжди був серед лідерів науки в Україні.

Якщо проаналізувати результати атестації наукової діяльності за окремими напрямами, отримуємо такі результати:

Напрямок «Суспільний» – пройшли атестацію 19 установ регіону. Оцінку «А» з результатом 96 балів отримала Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України» (м. Одеса). Три установи (Одеський національний економічний університет, Національний університет «Одеська юридична академія» та Чорноморський національний університет ім. Петра Могили) отримали за цим напрямом оцінку «Б». 13 установ регіону отримали оцінку «В» та 2 установи (Херсонська державна морська академія та Одеський національний морський університет) отримали негативну оцінку «Г».

Напрямок «Аграрно-ветеринарний» – пройшли атестацію 8 установ з всіх трьох областей регіону, жодна з них не отримала вищу оцінку «А». Оцінку «Б» отримали лише 3 заклади (Миколаївський національний аграрний університет, Херсонський державний аграрно-економічний університет та Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення НААН України). Всі інші, і серед них 2 національних наукових центра НААН України) знаходяться в загрозовій зоні «В».

Напрямок «Інженерно-технологічний» – пройшли атестацію 16 установ з всіх трьох областей

регіону, жодна з них не отримала вищу оцінку «А». Оцінку «Б» отримали лише 4 заклади (Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, Національний університет «Одеська політехніка», Херсонська державна морська академія та Одеський національний технологічний університет). На жаль відомчі науково-дослідні установи, які атестувалися за цим напрямом – Інженерно-технологічний інститут «Біотехніка» НААН України (м. Миколаїв), ДП «Український науково-дослідний інститут радіо і телебачення» (м. Одеса) та ПрАТ «Елемент» (м. Одеса) показали або низькі (оцінка «В») або незадовільні (оцінка «В») результати. Особливе занепокоєння викликають негативні оцінки наукової діяльності з цього напрямку провідних технічних ЗВО морського профілю (Одеський національний морський університет та Національний університет «Одеська морська академія»).

Напрямок «Природничо-математичний» – пройшли атестацію наукової діяльності 11 установ з всіх трьох областей регіону, жодна з них не отримала вищу оцінку «А». Атестаційну оцінку «Б» з оцінками більше 60 балів отримали 6 закладів, розташованих у всіх трьох областях регіону. Викликає занепокоєння низькі оцінки двох науково-дослідних установ НАН України – Фізико-хімічний інститут ім. О.В. Богатського НАН України (оцінка «В») та Дунайський біосферний заповідник НАН України (оцінка «Г»).

Напрямок «Гуманітарно-мистецький» – пройшли атестацію 9 установ з всіх трьох областей регіону. Оцінку «А» з результатом 75 балів отримав Чорноморський національний університет ім. Петра Могили (м. Миколаїв). Дві установи (Херсонський державний університет та Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія» НАН України) отримали за цим напрямом оцінку «Б». На жаль, два заклади вищої освіти Одеської області (Національний університет «Одеська юридична академія» та Одеський національний морський університет) отримали за цим напрямом негативну оцінку «Г». Слід відмітити, що провідна установа Одеської області з цього напрямку наукової діяльності – Одеська національна музична академія ім. А. В. Нежданової – з невідомих причин не проходила у 2025 році державної атестації наукової діяльності.

Напрямок «Біомедичний» – пройшли атестацію наукової діяльності 5 установ з Одеської (4) та Миколаївської (1) областей регіону. Оцінку «А» з результатом 75 балів отримав Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, а ще один заклад – Державна установа «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В.П. Філатова НАМН

України» (м. Одеса) – оцінку «Б» з результатом 57 балів. Занепокоєння викликає оцінка рівня наукової роботи (оцінка «В» з 32 балами) в провідному медичному ЗВО Причорномор'я – Одеському національному медичному університеті. Також потребує серйозного аналізу стан наукової роботи (оцінка «Г») в Державному некомерційному підприємстві «Український науково-дослідний інститут реабілітації та курортології МОЗ України» (м. Одеса)», який є головним науково-дослідним інститутом України у галузі курортології.

Результати дослідження підтверджують: наукова система Причорноморського регіону України перебуває у стані глибокої трансформації, спричиненої повномасштабною війною, структурними диспропорціями та фінансовими обмеженнями. Виявлені тенденції дозволяють сформулювати кілька ключових висновків та аналітичних положень.

Воєнний контекст як головний чинник структурних змін.

Війна виступає домінуючим фактором, який визначає як загальну динаміку наукової діяльності, так і її змістово-тематичну структуру. Регрес за обсягами досліджень не є «внутрішньо-інституційною проблемою», а відображає зовнішні фактори, зумовлені повномасштабною війною:

- ✦ втрату матеріальних ресурсів і обладнання;
- ✦ перерозподіл фінансових потоків держави;
- ✦ кадрову мобільність та еміграцію;
- ✦ вимушену релокацію установ;
- ✦ руйнування партнерських зв'язків з бізнесом і міжнародними донорами.

При цьому фундаментальна наука виявилася найвразливішою, що характерно для умов нестабільності, оскільки потребує довгострокових інвестицій та наявності інфраструктурної підтримки.

Зростання ролі держави як єдиного стабільного фінансового донора

Аналіз показує, що з усіх джерел фінансування лише загальний фонд державного бюджету демонструє відносну стабільність. Інші джерела (спецфонд, бізнес, іноземні донори) або зникли повністю, або скоротилися до мінімального рівня. Це створює:

- ✦ критичну залежність науки від бюджету;
- ✦ відсутність фінансової диверсифікації;
- ✦ ризик колапсу у разі секвестру бюджету;
- ✦ стимул до переорієнтації на прикладні дослідження, що швидко дають результат.

Інноваційні пропозиції скоротилися до чотирьох у 2024 р. Це ключовий індикатор суттєвих проблем:

- ✦ університетських офісів трансферу технологій;
- ✦ малих інноваційних підприємств;
- ✦ стартап-екосистеми;
- ✦ індустріальних партнерств.

Для регіону, який до 2022 р. демонстрував зростання інноваційності (особливо в аграрних і морських технологіях), це означає втрату перспективи швидкого відновлення інноваційного циклу без спеціальних програм підтримки.

Територіальна асиметрія: «центр тяжіння» зміщується до Одеси.

Під час війни Одеса виявилася найбільш стійкою до викликів, з нею пов'язаних через:

- ✦ концентрацію установ НАН України;
- ✦ наявність провідних ЗВО;
- ✦ збереження інфраструктури;
- ✦ міжнародні партнерства та проекти.

Миколаїв і Херсон мають суттєві структурні обмеження, і без комплексної підтримки можуть втратити частину наукових шкіл. Це створює ризик *територіальної диспропорції*, яка може впливати на регіональний розвиток навіть після завершення війни.

Атестація наукової діяльності 2025 року як індикатор системних процесів

Результати атестації наукової діяльності наукових установ та закладів вищої освіти Причорноморського регіону свідчать про:

- ✦ зниження якісних показників діяльності;
- ✦ недостатній рівень менеджменту науки;
- ✦ відсутність стратегічного планування;
- ✦ низький рівень публікаційної активності частини установ;
- ✦ деградацію матеріально-технічної бази.

Ці результати корелюють із динамікою фінансування та структурою НДР.

Перспективи повоєнного відновлення

Незважаючи на труднощі, Причорноморський регіон має високий потенціал до відновлення, оскільки:

- ✦ збереглися основні кадрові центри;
- ✦ існує попит на прикладні дослідження (морська логістика, аграрні технології, екологія, відновлення територій);
- ✦ наявні можливості інтеграції до європейських програм (Horizon Europe, COST, EIT).

Однак без цільових державних та міжнародних інвестицій науково-інноваційна система регіону ризикує відставати від інших макрорегіонів України.

ВИСНОВКИ

Отримані під час дослідження результати свідчать про глибоку трансформацію науково-інноваційної сфери закладів вищої освіти та наукових установ Причорноморського регіону в умовах воєнного стану. Сукупність кількісних і якісних показників дозволяє зафіксувати не лише скорочення наукової та інноваційної активності, а й структурні зрушення у системі фінансування, організації досліджень та просторовому розподілі наукового потенціалу. Виявлені тенденції мають системний характер і формують нові виклики для відновлення регіональної наукової екосистеми, що зумовлює необхідність узагальнення отриманих результатів і формулювання відповідних висновків:

- ✦ Наукова активність ЗВО та НУ Причорноморського регіону під час війни скоротилася на 50 %, що пов'язано з воєнними руйнуваннями, браком фінансування та кадровими втратами.
 - ✦ Інноваційна діяльність практично припинилася, що свідчить про руйнування механізмів комерціалізації результатів науки.
 - ✦ Фундаментальні дослідження зазнали найбільшого спаду, оскільки потребують тривалих ресурсів та інфраструктури, яких регіон не може забезпечити в умовах війни.
 - ✦ Прикладні дослідження залишаються найбільш стійкими, але їх обсяг також зменшується через виснаження фінансових можливостей установ.
 - ✦ Державний бюджет став єдиним стабільним джерелом фінансування, що зумовлює критичну залежність науки від державних рішень.
 - ✦ Спеціальний фонд, приватні інвестиції та іноземні джерела зазнають ризик падіння, що підриває фінансову диверсифікацію науки.
 - ✦ Територіальні диспропорції між Одесою, Миколаєвом і Херсоном поглиблюються, що створює ризик нерівномірного післявоєнного розвитку.
 - ✦ Результати атестації наукової діяльності 2025 року підтверджують системні проблеми у менеджменті наукової діяльності, а також необхідність переорієнтації політики підтримки науки.
 - ✦ Для відновлення регіональної наукової системи потрібні:
 - програми інфраструктурної модернізації;
 - підтримка інноваційних офісів і стартап-екосистем;
 - розширення міжнародного партнерства;
- стимулювання прикладних досліджень у пріоритетних секторах.
- ✦ Наукові установи Причорноморського регіону мають значний потенціал для відновлення, однак для цього потрібна довгострокова стратегія державної підтримки науки та інтеграції до Європейського дослідницького простору.

Таким чином, подолання наслідків воєнної кризи у науковій сфері Причорноморського регіону потребує переходу від фрагментарних антикризових рішень до цілісної довгострокової стратегії відновлення науки та інновацій. Ключовими орієнтирами такої стратегії мають стати модернізація наукової інфраструктури, відновлення механізмів комерціалізації результатів досліджень, посилення міжнародної наукової кооперації та цільова підтримка прикладних досліджень у пріоритетних секторах регіональної економіки. Реалізація цих напрямів створить передумови не лише для стабілізації діяльності наукових установ і ЗВО, а й для їх повноцінної інтеграції до Європейського дослідницького простору та формування конкурентоспроможної регіональної інноваційної системи у післявоєнний період. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Авксентьев М. Ю. *Аналіз ефективності бюджетних витрат на вищу освіту. Ефективна економіка*. 2015. № 1. URL: <https://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3719>
2. Бучковська Я. Г., Баранецька О. В. *Фінансування освіти в Україні: стан та перспективи. Університетські наукові записки*. 2017. № 64. С. 259–271. URL: https://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2017_4_21.pdf
3. Дехтярьова І. О. *Нормативно-правове забезпечення та інституційні умови розвитку академічної кар'єри в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 5. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=969>
4. Коваленко Ю. М., Вітренко Л. О. *Фінансування закладів вищої освіти в Україні та пошук альтернативних джерел. Збірник наукових праць Державного податкового університету*. 2020. № 1–2. С. 141–153. DOI: 10.33244/2617-5940.1-2.2020.141-153
5. Литвинчук А. О., Гапон В. В. та ін. *Аналіз фінансового забезпечення закладів вищої освіти в умовах збройної агресії в Україні. Освітня аналітика України*. 2024. № 6. С. 63–80. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/5_Lytvynchuk_Gapon_Pron_Barabash_Chytaieva_632_2024_63-80.pdf

6. Никончук В. М. Державна підтримка організації наукових досліджень в національній економіці України. *Економічний простір*. 2020. № 156. С. 86–89. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/542>
7. Славкова А. А. Фінансування освіти в Україні: реалії в умовах війни та перспективи повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-18>
8. Стадний Є. Концептуальна модель державного фінансування ВНЗ за результатами діяльності // CEDOS. URL: <https://cedos.org.ua/researches/kontseptualna-model-derzhavnoho-finansuvannia-vnz-za-rezultatamy-diialnosti/>
9. Терещенко Г. Державне фінансування вищої освіти як чинник розвитку економіки знань. *Освітня аналітика України*. 2017. № 1. С. 34–43. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2018/06/34_43_Tereshenko.pdf
10. Юрчишена Л. В. Модель фінансування вищої освіти. *Освітня аналітика України*. 2021. № 3 (14). С. 17–32. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/01/2_Yurchishena_314_2021_17_32.pdf
11. Серія «Наука Південного регіону України». Найбільш вагомі фундаментальні та прикладні досягнення науковців регіону / за заг. ред. Б. В. Буркинського. Одеса : ДУ «ІРЕЕД НАН України», 2023. Вип. II (XXI). 400 с. DOI: <https://doi.org/10.31520/978-617-14-0256-3>
12. Серія «Наука Південного регіону України». Найбільш вагомі фундаментальні та прикладні досягнення науковців регіону / за заг. ред. Б. В. Буркинського. Одеса : ДУ «ІРЕЕД НАН України», 2024. Вип. III (XXII). 400 с.
13. Порядок проведення державної атестації наукових установ та закладів вищої освіти в частині провадження такими закладами наукової (науково-технічної) діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.07.2017р. № 540. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-2017-%D0%BF#Text>
14. Державна атестація наукових установ та закладів вищої освіти України // Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/nauka/nauka-2/derzhavna-atestatsiia-naukovykh-ustanov-ta-zakladiv-vyshchoi-osvity>
15. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 540 та визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 652 : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.04.2023 р. № 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/414-2023-%D0%BF#Text>
16. Атестація 2025 // Міністерство освіти і науки України. URL: <https://atestat.nauka.gov.ua/uk/atestat-2025>

REFERENCES

- Avksentiev M. Yu. (2015). Analiz efektyvnosti biudzhetykh vytrat na vyshchu osvitu [Analysis of the Efficiency of Budget Expenditures on Higher Education]. *Efektyvna ekonomika*, 1. <https://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3719>
- Buchkovska Ya. H. & Baranetska O. V. (2017). Finansuvannia osvity v Ukraini: stan ta perspektyvy [Education Financing in Ukraine: State and Prospects]. *Universtyetski naukovi zapysky*, 64, 259–271. https://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2017_4_21.pdf
- Burkynskyi B. V. (red.) (2024). *Seriia «Nauka Pivdennoho rehionu Ukrainy»*. *Naibilsh vahomi fundamentalni ta prykladni dosiahnennia naukovtsiv rehionu* [Series 'Science of the Southern Region of Ukraine'. The Most Significant Fundamental and Applied Achievements of Scientists in the Region]. Odessa: DU «IREED NAN Ukrainy».
- Burkynskyi B. V. (red.) (2023). *Seriia «Nauka Pivdennoho rehionu Ukrainy»*. *Naibilsh vahomi fundamentalni ta prykladni dosiahnennia naukovtsiv rehionu* [Series 'Science of the Southern Region of Ukraine'. The Most Significant Fundamental and Applied Achievements of Scientists in the Region]. Odessa: DU «IREED NAN Ukrainy». <https://doi.org/10.31520/978-617-14-0256-3>
- Dekhtiarova I. O. (2016). Normatyvno-pravove zabezpechennia ta instytutsiini umovy rozvytku akademichnoi kariery v Ukraini [Regulatory Framework and Institutional Conditions for Academic Career Development in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, 5. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=969>
- Kovalenko Yu. M. & Vitrenko L. O. (2020). Finansuvannia zakladiv vyshchoi osvity v Ukraini ta poshuk alternatyvnykh dzherel [Financing of Higher Education Institutions in Ukraine and the Search for Alternative Sources]. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho podatkovoho universytetu*, 1–2, 141–153. <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1-2.2020.141-153>
- Lytvynchuk A. O. & Hapon V. V. (2024). Analiz finansovoho zabezpechennia zakladiv vyshchoi osvity v umovakh zbroinoi ahresii v Ukraini [Analysis of Financial Support for Higher Education Institutions under Conditions of Armed Aggression in Ukraine]. *Osvitnia analityka Ukrainy*, 6, 63–80. https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/5_Lytvynchuk_Gapon_Pron_Barabash_Chytaieva_632_2024_63-80.pdf
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2025). *Atestatsiia 2025* [Attestation 2025]. <https://atestat.nauka.gov.ua/uk/atestat-2025>
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. *Derzhavna atestatsiia naukovykh ustanov ta zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy* [State Attestation of Scientific Institutions and Higher Education Institutions of Ukraine]. <https://mon.gov.ua/nauka/nauka-2/derzhavna-atestatsiia-naukovykh-ustanov-ta-zakladiv-vyshchoi-osvity>

- Nykonchuk V. M. (2020). Derzhavna pidtrymka orhanizatsii naukovykh doslidzhen v natsionalnii ekonomitsi Ukrainy [State Support for the Organization of Scientific Research in the National Economy of Ukraine]. *Ekonomichnyi prostir*, 156, 86–89. <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/542>
- Poriadok provedennia derzhavnoi atestatsii naukovykh ustanov ta zakladiv vyshchoi osvity v chastyni provadzhennia takomy zakladamy naukovoi (naukovotekhnichnoi) diialnosti: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 540 [Procedure for State Attestation of Scientific Institutions and Higher Education Institutions regarding the Conduct of Scientific (Scientific-Technical) Activities: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 540] (2017, July 19). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-2017-%D0%BF#Text>
- Pro vnesennia zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19 lypnia 2017 r. № 540 ta vyznannia takoiu, shcho vtratyla chynnist, postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22 serpnia 2018 r. № 652: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 414 [On Amendments to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 19, 2017 No. 540 and Declaring the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 22, 2018 No. 652 Invalid: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 414] (2023, April 28). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/414-2023-%D0%BF#Text>
- Slavkova A. A. (2025). Finansuvannia osvity v Ukraini: realii v umovakh viiny ta perspektyvy povoiennoho vidnovlennia [Education Financing in Ukraine: Realities under War Conditions and Prospects for Post-War Recovery]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 79. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-18>
- Stadnyi Ye. Kontseptualna model derzhavnoho finansuvannia VNZ za rezultatamy diialnosti [Conceptual Model of State Funding of Higher Education Institutions Based on Performance Results]. *CEDOS*. <https://cedos.org.ua/researches/kontseptualna-model-derzhavnoho-finansuvannia-vnz-za-rezultatamy-diialnosti/>
- Tereshchenko H. (2017). Derzhavne finansuvannia vyshchoi osvity yak chynnyk rozvytku ekonomiky znan [State Funding of Higher Education as a Factor in the Development of the Knowledge Economy]. *Osvitnia analityka Ukrainy*, 1, 34–43. https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2018/06/34_43_Tereshenko.pdf
- Yurchyshena L. V. (2021). Model finansuvannia vyshchoi osvity [Higher Education Financing Model]. *Osvitnia analityka Ukrainy*, 3 (14), 17–32. https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/01/2_Yurchishena_314_2021_17_32.pdf

Стаття надійшла до редакції / Received: 30.12.2025 р.
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 14.01.2026 р.
Оприлюднено / Published: 25.02.2026 р.